

ISSN (E): 2181-4570

HAMKORLIK TEXNOLOGIYASI - TALABALARGA YO'NALTIRILGAN TA'LIMNING SAMARALI USULLARIDAN BIRI

Omonullo Muratkulov
Guliston davlat universiteti

Annotatsiya: Ushbu maqolada Respublika Oliy ta'lim muassasalarida innovatsion ta'lim texnologiyalari metodini joriy etilishining ahamiyati, innovatsion ta'lim texnologiyalarining, xususan hamkorlik ta'limining samaradorligi tahlil qilingan.

Аннотация: В данной статье анализируется важность внедрения инновационных образовательных технологий в высших учебных заведениях республики, эффективность инновационных образовательных технологий, в частности, коллаборативного обучения.

Annotation: This article analyzes the importance of introducing innovative educational technologies in higher educational institutions of the republic, the effectiveness of innovative educational technologies, in particular, collaborative learning.

Kalit so'zlar :Hamkorlikda o'qitish, qoniqish darajasi , loyihalash, komandada o'qitish, mas'uliyat hissi, individual ta'lim

Ключевые слова: совместное обучение, удовлетворение, командное обучение, чувство ответственности, индивидуальное обучение

Key words: Collaborative learning, satisfaction, design, team learning, sense of responsibility, individual learning

Bugungi kunda ta'lim muassasalari nazariyasi va amaliyotida ta'lim jarayonining ko'plab variantlari mavjud. Har bir muallif va ijrochi pedagogik jarayonga o'ziga xos, individual ta'limini olib keladi. Ko'pgina texnologiyalar o'zlarining maqsadlari, mazmuni, qo'llaniladigan usullari va vositalarida o'xshashliklarga ega. Shaxsga yo'naltirilgan texnologiyalar talabanning shaxsini butun ta'lim tizimining markaziga qo'yadi, uning rivojlanishi uchun qulay, mojarolarsiz va xavfsiz sharoitlarni ta'minlaydi va uning imkoniyatlarini amalga oshiradi. Ushbu texnologiyada talabanning shaxsiyati ustuvor mavzudir, bu ta'lim tizimining maqsadidir. Shaxsga yo'naltirilgan texnologiyalar doirasida hamkorlik texnologiyasi mustaqil yo'nalish sifatida ajralib

turadi. Hamkorlik texnologiyasi pedagogik jarayon ishtirokchilarining hamdo'stligiga asoslanadi, ularning manfaatlarini hisobga oladi. Avtoritar o'qituvchi yolg'iz o'zi o'qitish jarayonini nazorat qiladi. Barcha bog'liq funktsiyalar - tashkil etish, tushuntirish va ko'rsatma berish, kuzatib borish, baholash, orqada qolganlarga yordam berish va hk. O'qituvchining o'zi tomonidan amalga oshiriladi. Hamkorlik texnologiya ushbu funktsiyalarni o'qituvchi va talabalar o'rtasida taqsimlashni o'z ichiga oladi. Hamkorlik texnologiyasi o'qituvchi va talaba o'rtasidagi munosabatlarda demokratiyani, tenglikni, sheriklikni amalga oshiradi. O'qituvchi va talabalar hamkorlikda, birgalikda ijod qilish sharoitida maqsadlarni, tarkibni birgalikda baholaydilar. Hamkorlikda o'qitish, kichik guruhlarda o'qitish uzoq vaqtdan beri pedagogikada qo'llanilgan. Ammo hamkorlikda o'qitish texnologiyasini rivojlantirish 1970-yillarga qadar boshlangan emas.

Kuchli talaba doimo g'alaba qozonadigan jamoada o'qishi mumkin: u yangi materialni tezroq "egallaydi", tezroq o'zlashtiradi va o'qituvchi ko'proq unga tayanadi. Zaif talaba vaqti-vaqti bilan yanada zaiflashadi, u hamma narsani aniq tushunish uchun etarli vaqtga ega emas, uning xarakteri o'qituvchiga savollar berishga imkon bermaydi, u tez va to'g'ri javob bera olmaydi. U yakka tartibda o'qishi mumkin, ammo o'zining yutuq va kamchiliklarini anglay bilmaydi. U qo'shnining ishlariga mutlaqo qiziqmaydi. Agar talaba boshqacha tarzda o'rgansa, yonida o'rtoqlari bo'lsa, ulardan so'rash imkoniyati tug'iladi, agar biror narsani tushunmasa, muammoning echimini muhokama qilishda do'stlarining fikriga tayanishi mumkin. Agar butun guruhning muvaffaqiyati unga bog'liq bo'lsa, unda talaba o'zining ham, o'rtoqlarining ham muvaffaqiyatlari uchun javobgarlikni anglaydi. Birgalikda o'qish nafaqat oson va qiziqarli, balki samaraliroq. Bu nafaqat ilmiy yutuqlarga, ularning intellektual rivojlanishiga, balki axloqiy narsalarga ham tegishli. Hamkorlikda o'qitishning maqsadi nafaqat har bir o'quvchining individual rivojlanish xususiyatlariga mos darajada bilim, ko'nikma va malakalarni egallashi, talabalar birgalikda ishlashni, o'rganishni, ijod qilishni o'rganishi hamdir, ular har doim bir-birlariga yordam berishga tayyor bo'ladilar. Hamkorlikda o'qitishning asosiy g'oyasi - bu nafaqat birgalikda ishlash, balki birgalikda o'rganishdir.

Hamkorlik texnologiyasi - bu 80 yillarning eng keng qamrovli pedagogic umumlashmalaridan biri bo'lib, ta'limdagi ko'plab innovatsion jarayonlarni keltirib chiqardi. Ushbu texnologiyaning nomini Sovet maktabining (S. T. Shatskiy, V. A.) rus maktabining eng yaxshi an'analarini (K. D. Ushinskiy, N. P. Pirogov, L. N. Tolstoy)

birlashtirgan innovatsion o'qituvchilar guruhi bergan. Suxomlinskiy, A. Makarenko) va chet el o'qituvchilari (J.J. Russo, J. Korchak, K. Rojers, E. Bern) psixologik-pedagogik amaliyot va fan sohasida.

Ta'lim jarayonining uslublari va shakllarini takomillashtirish o'qituvchi-novatorlarning mualliflik tizimlarida qo'llanilgan qator didaktik g'oyalarda: V.F.Shatalovning mos yozuvlar signallarida, R. Shtaynerning erkin tanlov g'oyasida, S.N. Lisenkova, P. M. Erdnievning katta bloklari g'oyasida, va Suxomlinskiy sinfining intellectual fonida, L.V.Zankovning fikriga ko'ra shaxsni rivojlantirish, I.Volkovning ijodiy va ijro qobiliyatlarida, proksimal rivojlanish zonasida. LS Vigotskiy va boshqalar.

Hamkorlikda treningni tashkil qilishning asosiy variantlari:

1. Jamoada o'qitish. Ushbu parametr "guruh maqsadlari" ni va butun guruhning muvaffaqiyatini ta'kidlaydi, bunga faqat har bir guruh a'zosining mustaqil ish olib borilishi natijasida, o'rganilayotgan masala ustida ishlash paytida boshqa jamoa a'zolari bilan doimiy aloqada bo'lish mumkin.

2. Har bir talabaning vazifasi jamoaning har bir talabasi kerakli bilimlarni egallashi, zarur ko'nikmalarni shakllantirishi va shu bilan birga har bir talaba nimaga erishganini butun jamoa bilishi uchun birgalikda nimanidir o'rganishdir.

3. Jamoada o'qitishning asosiy tamoyillari: jamoa ball uchun barcha uchun bitta "mukofot" oladi. Buning uchun butun jamoa uchun bitta topshiriqni bajarish kerak. Jamoalar (guruhlar) o'zaro raqobatlashmaydilar, chunki ularning barchasida har xil "ball" va unga erishish uchun har xil vaqt bor.

4. "Arra" qisqartirilgan nomi bilan yondashuv. Ma'naviy bloklarga bo'lingan o'quv materialida ishlash uchun talabalar 6 kishidan iborat guruhlariga birlashtirilgan. Guruhning har bir a'zosi o'z savollari bo'yicha materialni o'rganadi. Keyin bir xil savolni o'rganayotgan, ammo turli guruhlarda bo'lgan talabalar ushbu masala bo'yicha mutaxassislar sifatida uchrashadilar va ma'lumot almashadilar. Bu "ekspertlar uchrashuvi" deb nomlanadi.

5. "Birgalikda o'rganish" hamkorlikdagi o'quv uslubining bir varianti. Sinf har xil ta'lim darajasidagi 3-5 kishidan iborat guruhlariga bo'lingan. Har bir guruhga bitta topshiriq beriladi, bu butun sinf ishlayotgan mavzuning kichik qismidir. Alohida guruhlar va umuman barcha guruhlarining birgalikdagi ishi natijasida materialni

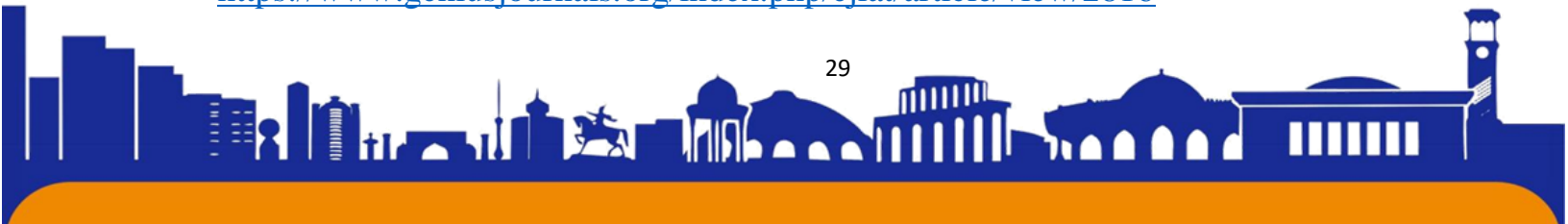
ISSN (E): 2181-4570

o'zlashtirishga erishiladi va bu erda asosiy printsiplar ishlaydi - butun jamoaga mukofotlar, individual yondashuv, teng imkoniyatlar.

6. Talabalarning guruhlardagi tadqiqot ishlari. Ushbu variant - bu hamkorlikda o'qitish uslubining bir turi bo'lib, alohida yoki 6 kishilik guruhlarda ishlaydigan talabalarning mustaqil faoliyatiga e'tibor qaratiladi. Ular butun sinf uchun o'rganilishi rejalashtirilgan umumiy mavzu haqidagi savolni tanlaydilar. Keyin, kichik guruhlarda, bu savol har bir talaba uchun alohida vazifalarga bo'linadi. Har bir talaba umumiy vazifaga o'z hissasini qo'shishi kerak. Guruh muhokamalari har bir talabaning ishi bilan tanishish imkoniyatini beradi. Raqobat emas, balki hamkorlik - bu guruhni o'rganish markazidir. Jamoaning muvaffaqiyati har bir a'zoning hissasiga bog'liq, bunga jamoa a'zolarining bir-birlariga yordam berish kiradi. Teng imkoniyatlar shuni anglatadiki, har qanday talaba o'z qobiliyatlari, asosida o'rganadi va boshqalar bilan teng ravishda baholanish imkoniyatiga ega.

Adabiyotlar

1. Bepalko V.P. Slagayemye pedagogicheskoy texnologii. –M.: Pedagogika, 1989. – 256 s.
2. Yesareva Z.F. Osobennosti deyatelnosti prepodavatelya vysshey shkolы. – L., LGU. 1974.
3. Korolev F.F. Sistemnyy podxod i vozmojnosti yego primeneniya v pedagogicheskix issledovaniyax//Sov. Pedagogika,1970. № 9. –S. 103-115.
4. Kuzmina N.V. Metody sistemnogo pedagogicheskogo issledovaniya. – L., LGU, 1980.
5. Kurbanov SH.E. Sotsialno-pedagogicheskiye osobennosti natsionalnoy modeli i programmy po podgotovke kadrov: Avtoref. d-ra ped. nauk. – Tashkent, 2000. – 47 b.
6. Abduhakimovich, M. Q. (2022). MEANS OF LINKING TEXT COMPONENTS. Web of Scientist: International Scientific Research Journal, 3(6), 232-234.
7. Akbarovich, Axrorov Alisher. "MAQOLLARDA UMUMYASHIRIN MA'NONING NAMOYON BO 'LISH OMIL, VOSITA VA USULLARI." *TA'LIM VA RIVOJLANISH TAHLILI ONLAYN ILMIY JURNALI* 3.4 (2023): 163-166.
8. Axrorov Alisher Akbarovich. (2022). The problem of the role of proverbs in the event of a speech act. *Eurasian Journal of Learning and Academic Teaching*, 15, 49–53. Retrieved from <https://www.geniusjournals.org/index.php/ejlat/article/view/2816>

9. Axrorov, A. A. UDK: 811.512. 133 ROST VA YOLG‘ON SO‘ZLAMOQ HAQIDA XALQ MAQOLLARI SHARHI. *ILMIY AXBOROTNOMA*, 57.
10. Doniyorovich, O. R. A. (2022). TOG‘AY MUROD ASARLARIDA EVFEMIZMLAR. *INTERNATIONAL JOURNAL OF SCIENCE AND EDUCATION*, 1(4), 38-42.
11. Ermatov Ikhtiyar. (2022). HYPERO-HYPONYMIC RELATIONS IN THE TERMINOLOGICAL SYSTEM OF MORPHEMES AND WORD FORMATION LEVELS OF UZBEKI. *World Bulletin of Social Sciences*, 16, 133-136. Retrieved from <https://scholarexpress.net/index.php/wbss/article/view/1737>
12. Jumanazar, A., & Lutfiniso, D. (2022). Inguistic Unity in Uzbek Linguistics Some Comments about the form. *European Multidisciplinary Journal of Modern Science*, 6, 688–692. Retrieved from <https://emjms.academicjournal.io/index.php/emjms/article/view/505>
13. Khamrokulovna, T. Z. (2021, August). ISSUES RELATED TO SOSIOLINGVISTIK ANALYSIS (ABOUT Qul-, -qul-COMPONENT NAMES). In *INTERNATIONAL CONFERENCE ON MULTIDISCIPLINARY RESEARCH AND INNOVATIVE TECHNOLOGIES* (Vol. 1, pp. 48-50).
14. Mamaraximov, S. (2022). MAQSAD MA‘NOSINI IFODALOVCHI DASTLABKI VOSITALAR. *Academic research in educational sciences*, 3(7), 376-385.
15. Muxidillayev, F. (2022). LINGVOPOETIKANING O‘RGANILISHIGA DOIR QARASHLAR. *Academic research in educational sciences*, 3(7), 315-320.
16. Pardayeva, I., & Mahmudboyeva, F. (2022). ZARGARLIK TERMINLARINING SINTAKTIK USUL BILAN YASALISHI. *Gospodarka i Innowacje.*, 24, 562-564.
17. Sharipov, F. G. (2021). Attitude to the plural affix in Uzbek language. *Scientific reports of Bukhara State University*, 5(1), 50-64.
18. Yodgorov, H., & Zulayho, T. (2022). JOURNAL OF NORTHEASTERN UNIVERSITY. *Journal of Northeastern University*, 25(04).
19. Sh.Xudoyqulova. (2023). MAQOLLARDA SHEVAGA XOS SO‘ZLARNING QO‘LLANILISHI (A.Qodiriyning “Mehrobdan chayon” asari asosida). *Journal of Universal Science Research*, 1(4), 299–303. Retrieved from <http://universalpublishings.com/index.php/jusr/article/view/481>

